THESES

de

Cancri natura et cura

Propoſitae

AB

IOANNE HENRICO IAENISCH

Medicinae Doctore, Orphanotrophei Imperialis Moſquenſis Medico.

Anno 1784.

R25591

Theſes, quibus Cancri natura et cura proponitur.

1. Cancer externus, vel Carcinoma, in genere definiri nequit. Admodum enim variat. Etenim manifeſtat ſe interdum inſtar tumoris, interdum, vt abſceſſus, interdum vlcus, interdum ſphacelum aemulatur, interdum denique cum excreſcentiis fungoſis apparet.

2. Hinc diſtinctiones Cancri,
   1. In occultum et apertum,
   2. Idiopathicum et ſymptomaticum,
   3. Benignum et malignum.
   4. Malignus diſtingui debet in carcinoma, vel vlceroſum, vel ſphaceloſum, vel fungoſum.

3. *Cancer ocultus*, eſt tumor ardens et pungens cum pruritu mixtus, venis circumdatus magis vel minus turgidis, varii coloris et frequentiſſime ſcirrho praevio ortus.

4. *Cancer occultus* ſcirrho praevio ortus, eſt Cancer occultus Idiopathicus. Cancer occultus aliis morbis externis accedens e. g. verrucis, tumoribus cyſticis etc. eſt cancer occultus ſymptomaticus.

5. *Cancer apertus*, in genere eſt vlcus externum, nunquam ſuppurationem manifeſtans, vel pus verum oſtendens, ſed ſemper ichorem, magis vel minus foetidum, parteſque vicinas arrodentem, carnem fungoſam magis vel minus ſemper producens, quae facile et frequenter ſanguinem fundit, et vt plurimum valde dolens et puriens.

6. *Cancer apertus idiopathicus*, eſt cancer ſcirrho et cancro idiopathico occulto praevio ortus.

7. *Cancer apertus ſymptomaticus*, eſt cancer omni alii morbo externo, ſcirrho excepto, ſuperveniens.

8. *Cancer idiopathicus in genere* eſt talis, qui cum ſcirrho incipit, et cancer ſymptomaticus in genere, qui alii morbo externo, ſcirrho excepto, accedit.

9. *Cancer benignus* eſt talis, qui leuioribus ſymptomatibus, cancer malignus autem, qui grauioribus ſtipatur.

10. Ad leviora ſymptomata cancri pertinent: tumor cancroſus (Thes. 3.) abſceſſum aemulans, qui, quando rumpitur, ichorem quidem effundit, attamen breui tempore ſeſe ab illo exonerat, et vlcus relinquit partes vicinas minus depaſcens, ſanguinem raro effundens et minus fungoſum.

11. Ad graviora ſymptomata cancri pertinent tumor cancroſus vrens, lividus, inaequalis, cito creſcens, ſemper durus, ſanguinem frequenter effundens, valde pruriens, cui ſuccedit ulcus late et profunde proſerpens, interdum ſphacelum aemulans, interdum excreſcentiis fungoſis ſaeviens.

12. *Cancer idiopathicus benignus* itaque eſt talis, qui cum ſcirrho incipit et in tumorem cancroſum tranſit, abſceſſui ſimilem, qui loco puris ichorem continet, quique, quando rumpitur, ab omni ichore brevi tempore ſeſe exonerat, et vlcus mali generis quidem, attamen ſanabile, partes vicinas minus depaſcens, vel etiam fiſtulam relinquit.

13. *Cancer idiopathicus malignus*, eſt cancer exſcirrho ortus et poſtea gravioribus ſtipatus ſymptomatibus. (Theſ. 11.) Cumque graviora iſta ſymptomata ad tres potiſſimum claſſes redigi poſſint, tres etiam inde derivantur ſubdiviſiones cancri maligni. Scilicet dividi poteſt in.

1. *Cancrum vlceroſum*, qui conſiſtit in vlcerelate et profunde proſerpente, dolente, puriente quodque frequenter ſanguinem emittit;

2. *Cancrum ſphaceloſum*, vbi pars cancroſa, quando ex oculto tranſit in apertum, ſphacelum aemulatur, ichorem emittit foeditiſſimum et eodem fere modo a parte ſana ſeparatur, quo ſphacelus, ſeu mortuum, a parte viva;

3. *Cancrum fungoſum*, qui vt plurimum cito creſcit et ad magnitudinem frequenter inſignem peruenit, cum tumore duro et inaequali, excreſcentias producendo fungoſas ſaeuit.

14. *Cancer ſymptomaticus benignus*, eſt cancer levioribus ſtipatus ſymptomatibus (Theſ. 10.) omni alii morbo externo, ſcirrho excepto, ſuperveniens.

15. *Cancer ſymptomaticus malignus* eundem habet originem, ſed gravioribus ſtipatur ſymptomatibus. (Theſ. II) Hinc idem eſſe poteſt, vel vlceroſus, vel ſphaelſus vil fungoſus.

16. His diſtinctionibus probe obſeruatis, cancer eo melius ab aliis morbis externis diſtingui poteſt.

17. Cauſſa proxima cancri eſt ſtaſis humorum in glandulis vel locis glanduloſis, vel vaſis lymphaticis, vel tubulis lactiferis mammarum vel papillis nerueis, cui depravatio maſſae ſanguineae maior vel minor, vel coniungitur, vel antecedit, vel accedit.

18. Staſis iſta producitur vel a cauſſis internis, vel externis. Cauſſae externae ſolae rariſſime producere poſſunt carcinoma, frequenter autem combinatio cauſſae externae cum interna.

19. Signa pathognomonica variarum ſpecierum cancri ex definitionibus patent.

20. Quod ad prognoſin attinet, ſufficienter notum, cancrum eſſe morbum frequentiſſime lethalem. Periculoſiſſimus tamen cancer malignus, et qui-

dem huius generis cancer, qui ſupra ſphaceloſus et fungoſus eſt dictus Hic vltimus, nullis cedit remediis externis aut internis, ſola operatione e medio tolli poteſt.

21. Remedia interna, quae humores corrigunt, combinata cum remediis externis ſaturninis, vel curare poſſunt cancrum, vel ſi cura ob nimiam depravationem humorum locum non habet, faciunt tamen, ne malum vlterius proſerpat, leniunt interim dolores, ac lethalitati diu reſiſtunt.

22. Remedium internum ſpecificum, Belladonna dictum, contra hunc morbum parui ut plurimum eſſe momenti, inueni. Cicuta effectum praeſtat in cancro a cauſſa ſcrophuloſa orto. Variare debent interna medicamenta prouti cauſſae variant. Frequenter tamen convenit decoctum vel infuſum ex radice bardanae, et calami aromatici, foliis trifolii aquatici, in quorum colatura ſolvitur Tartarus ſolubilis. Pro re nata addenda his laxantia vel rheum vel folia ſennae vel utrumque ſimul. Corpora leucophlegmatica, radice jalappae, cui addas licet vel cremorem tartari, vel ſal quoddam medi-

medium, ſunt purganda. Diaeta obſervanda idonea, ne neglectus proprii uſus ſex rerum non naturalium irritum faciat vſum omnium medicamentorum.

23. Remedia ſaturnina talia, quae calorem diminuunt, putredini reſiſtunt, carnis fungoſae generationem impediunt, haemorrhagias ſiſtunt, ſunt propria remedia externa, quae cancris adplicari poſſunt. Alia, quae vel emolliunt, vel corrodunt, vel irritant etc. nocent.

24. Praeparatis ex plumbo ſimpliciſſimis utor, ceruſſa ſcilicet, Minio et extracto ſaturni Goulardi. Debent autem rite praeparari et adhiberi.

25. Praeparantur ſequenti modo; pulveris ceruſſae vel Minii Unc jjj terantur in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, donec pondus eius duplo auctum, et color albus ceruſſae et ruber minii in nigrum fere mutatus fuerit, id quod poſt laborem octo circiter horarum ut plurimum fit. Haec ita praeparata appellari poſſunt *Ceruſſa ſaturata* et *Minium ſaturatum.*

26. Ceruſſae vel Minii ſic ſaturati Vnciis ſex extracti ſaturni Gulardi Vnciae IV. paulatim inſtillantur, iterumque in eodem

dem mortario triturantur, donec haec quantitas dicti extracti cum pulvere perfecte mixta, et pulvis perfecte ſiccus factus fuerit. Tunc *Ceruſſa ſaturata compoſita* vel *Minium ſaturatum compoſitum* appellari poſſunt. Durante trituratione pars inſignis extracti ſaturni exhalatur. Nam pondus pulveris ſic praeparati raro Unc. IX. ſuperat.

27. Vtrique pulveres externe adhibiti, calorem mitigant, excoriationes tollunt, rubedinem, indicium inflammationis, diminuunt, haemorrhagias ſiſtunt, putredini et carnis fungoſae generationi obſtant et frequenter dolores ſedant. Efficacius autem haec omnia praeſtare mihi videtur Minium, quam ceruſſa. Nec mirum, cum iſtud multo ſit ſpecifice gravius.

28. Pulvis ceruſſae ſaturatae compoſitae vel Minii ſaturati compoſiti magis putredini et carnis fungoſae generationi reſiſtit quam non compoſiti.

29. Quo magis in vlceribus cancroſis, caro fungoſa vel excreſcentiae fungoſae ſeſe manifeſtant, eo diligentius, minio ſaturato conſpergenda, ſin minus, ſufficit et

ceruſſae

ceruſſae ſaturatae vſus. Nam haec aeque ac Minium putredini reſiſtit, minus autem efficax eſt ad excreſcentias ſungoſas tollendas. Cancer ſphaceloſus ceruſſa ſaturata compoſita aut Minio ſaturato compoſito conſpergendus, ſiquidem magis putredini reſiſtunt, quam non compoſita.

30. Cancro occulto emplaſtra vel emollientia, vel attrahentia, vel fortiter adhaerentia nunquam adplicanda. Etenim non niſi ſequenti modo parata proficua inveni. Ad vnciam vnam ſevi cervini recentis, vel eius defectu, ſevi hircini recentis leniſſimo igne liquefacti adde paulatim pulveris ceruſſae ſaturatae vel Minii ſaturati Unc. VI. miſceantur exactiſſime, donec fiat maſſa ſimilis emplaſtro, quod digitum ope ſupra linteum molliſſimum extendi debet. Nam cum maſſa iſta minus cohaereat, et aliquo modo friabilis ſit, ſpatula extendi nequit. Nec tamen convenit tali modo extenſum, vt adhibeatur. Conſpergendum enim adhuc eodem pulvere, quo parabatur, qui digitis bene laevigandus eſt, ut fiat emplaſtum aequale plane non adhaerens.

31. Emplaſtrum hoc adplicari poteſt tam cancris ocultis, quam apertis, cuiuscunque ſint generis. Gancro occulto per ſe adplicatur et ſufficit bis de die illud mutare. Calorem attrahendo dolores ſedat, promovet maturationem cancri et facit, ut ex cancro occulto, cancer fiat apertus benignus. Qua in re conamina medentis praecipue conſiſtere debent.

32. Cancer apertus pulvere vel ceruſſae ſaturatae, vel Minii ſaturati, vel Ceruſſae ſaturatae compoſitae, vel Minii ſaturati compoſiti, prouti circumſtantiae variant, probe conſpergendus, hocque facto emplaſtrum, Theſi 30 deſcriptum, adplicatur. Supra hoc linteamina molliſſima aptentur, ad iniurias aeris, vel induſii, vel veſtimenti arcendas.

33. Cancer apertus frequenter deligandus et quo copioſior ex illo effluit ichor, eo frequentior fiat deligatio.

34. Plane non convenit, vlcera cancroſa linteis carptis implere. Caute ſolummodo cum his ichor abſtergendus, et ſi quaedam impuritates, vel cruſtae, quae ſine vi auferri poſſunt, ſeſe manifeſtant, hae e medio tolli debent, ſtatimque poſtea pulvis inſpergendus.

35. Quantum fieri poteſt, providendum in qualibet deligatione, vt ichor liberum habeat exitum.

36. Operatio frequenter neceſſaria. Inſtituitur autem optime eo tempore quando ſcirrhus in cancrum tranſire incipit.

37. Cancri fungoſi cito creſcentes, ante quam in cancrum apertum abeunt, citius operatione e medio tollendi. Alias enim in ingentem molem excreſcunt, et ancipitem poſtea habent operationem.

38. En methodum ſimpliciſſimam ratione inventam et experientia comprobatam, meoque iudicio maxime omnium aptam cancro medendo. Meliora edoctus, eodem candore ſua divulget.

Druckfehler.

Pag. 21. Zeile 15. ſtatt (fluctuation), ließ (*fluctuatio*).
— 26. — 11. ſtatt ſehr, ließ geſchwind.
— 29. — 16. muß das Wort innerlich weg.
— 42. — 15. ſtatt arcani, ließ *arcaei*.
— 46. — 9. ſtatt ſelten, ließ ſeltener.
— 49. — 11 und 12. ſtatt (Carbunculus), ließ (*Furunculus*).
— 56. — 10. ſtatt bewirkt, ließ bemerkt.
— 63. — 5. ſtatt der, ließ und.
— 66. — 9. ſtatt taraxari, ließ *taraxaci*.
— 68. — 21. nach dem Worte Auswege muß das Wort da zugeſetzt werden.
— 69. — 16. ſtatt extera, ließ *externa*.
— 69 — 18. ſtatt ſerio, ließ *ferro*.
— 76. — 24. Zwiſchen Arſenico und vitriolo ſetze ein Comma (,).
— 83. — 9. ſtatt bezuckert, ließ bepudert.

7